

NATO, NE TÜRKİYE İÇİN SAVAŞA GİRER NE DE 5. MADDEYİ UYGULAR

Yasin ASLAN

Araştırmacı-Yazar

USGAM, 21.10.2012

Suriye'nin Türkiye'nin bir askeri uçağını düşürmesinin ve attığı top mermilerinin sınır bölgesindeki köylerimize düşmesinin ardından bazı 'aydınlarımız', düşünce kuruluşlarımız ve bu konuda derin bilgiye sahip olmayan 'uzmanlarımız', NATO'nun yükümlülüklerine uygun olarak Suriye'ye yaptırımlarda bulunacağını düşünmeye ve derhal 5. Maddeyi uygulayacağını iddia etmeye başladılar, başlamayanlar da bu konularda ümitli olduklarını bildirdiler. Ancak söz konusu aydınlar, düşünce kuruluşları ve uzmanlar, NATO'nun Suriye'ye müdahale edip edemeyeceği, buna gücünün yetip yetmeyeceği, niyetinin olup olmadığı ve kısacası buna muktedir olup olmadığı konusu üzerinde nedense hiç durmadılar. Bu arada Yunanistan'ın konuya ilişkin NATO kararlarını veto etme ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Böyle güçlü bir ihtimal her zaman mevcuttur. NATO'nun neden bu tür kararlar almasının mümkün olmadığını veya olmayacağını anlamak için yine aynı kurumun düşünce kuruluşu Atlantik Konseyi ve onun uzmanlarının görüşlerine başvurmanın yeterli olacağı kanaatindeyiz çünkü Atlantik Konseyi uzmanları açık ve net bir dille NATO'nun Türkiye için savaşa girmeyeceğini ve 5. Maddeyi uygulamayacağını ifade etmişlerdir ve etmeye devam etmektedir.

Atlantik Konseyinin yayın koordinatörü James Joyner, Atlantik Konseyinin Uluslararası Güvenlik Programı Başkan Yardımcısı Simona Kordosova, Atlantik Konseyi Stratejik Danışma Kurulu üyesi, Roma'daki NATO Savunma Koleji Akademik Danışma Kurulu üyesi ve Hollanda Strateji Akademisi Profesörlerinden Julian Lindley-French, Türkiye'nin eski Amerikan Büyükelçisi ve Atlantik Konseyindeki Dinu Patriciu Avrasya Merkezinin Başkanı Ross Wilson ve Konseyin diğer üyeleri, Konseyin yayın organında yer alan yazılarında, NATO'nun niçin Türkiye için savaşa girmeyeceğinin ve 5. Maddeyi uygulayacağını sebeplerini açıkça izah etmişlerdir. Mesela 5. Maddeyi özetleyen Joyner, açık bir dille ve net bir ifade ile NATO'nun Türkiye için Suriye ile savaşa girmeyeceğinin altını önemle çizmiştir. Ross Wilson da 5. Maddeyi gündeme getirmek için vaktin henüz çok erken olduğunu, NATO'nun imkanlarını Türkiye için seferber etmek yerine İttifak üyelerinin 'demeçleriyle' Türkiye'nin yanında olduklarını göstermelerinin çok daha önemli olduğunu vurgulamıştır. Ross Wilson'ın yazısına daha sonra yeniden döneceğiz.

5. Madde, herkesin sandığı kadar NATO'nun kolayca uygulayabileceği bir madde değildir. Bunun da kendisine özgü sebepleri vardır. NATO uzmanları da aynı görüştedir. Atlantik Konseyinin Uluslararası Güvenlik Programı Başkan Yardımcısı Simona Kordosova, Atlantik Konseyinin yayın organında yer alan yazısında NATO'nun bu maddeyi uygulamasının zorluklarından bahsetmektedir.

Kordosova'ya göre, On yıl önce, 9/11 saldırılarının ardından, NATO tarihinde ilk kez ve yalnız bir defa 5. Maddenin uygulanmasını istemiştir. Paradoksal olarak, Avrupa'ya bir Sovyet saldırısı durumunda Amerikan yardımını garanti etmek için oluşturulan bir antlaşma maddesi, Avrupa ülkelerini ABD'ye Afganistan'da yardım etmeye teşvik etmek için kullanılmıştır.

O zamandan beri, 5. Maddenin güvenilirliği ve uygulanabilirliği, savunma harcamalarında yapılan büyük kesintiler karşısında yaygın bir şekilde sorgulanmaktadır. Bu durum, kamuoyunun savaş yorgunluğunu artırmış, ABD'nin Avrupa'daki birliklerinin sayısını azaltılmasına sebep olmuş ve Atlantik ittifakının dayanışma sisteminde meydana gelen derin çatlakları su yizine çıkarmıştır. NATO'nun geleceğine şüphe ile bakanlar, artık 5. Maddenin arkasında yeterli askeri gücün olmadığı, güçlü bir siyasi irade ve iç uyum eksikliğinden dolayı sürekli zarar görmeye başladığı kanaatindedir.

Yine Kordosova'ya göre, gerçekten de, geride kalan on yılda, 5. Maddenin uygulanması, İttifakı yeni güvenlik tehditlerine karşı daha hazır ve güçlü hale getirmemiş, aksine daha da zayıflatmıştır. Aslında, bu maddenin uygulanması, İttifak içerisinde daha bölücü-ayrıştırıcı ve ittifakı rahatsız eden çatlakların derinleşmesine sebep olmuştur.

Haziran 2012'nin sonlarına doğru NATO'nun Roma'da yapılan 'Caydırıcılık ve Savunma Durumunu Değerlendirme' konulu toplantısına katılan, Atlantik Konseyi Stratejik Danışma Kurulu üyesi, Roma'daki NATO Savunma Koleji Akademik Danışma Kurulu üyesi ve Hollanda Strateji Akademisi Profesörlerinden Julian Lindley-French, NATO'nun yirmi birinci yüzyıldaki rolü konusunda derin fikir ayrılıkları olduğunu tespit ettiğini ifade etmiştir. Fikir ayrılıklarının çokluğu karşısında hayrete düşen Prof. Julian Lindley-French 'yoksa NATO kendi kendisini mi caydırmaya çalışıyor?' sorusunu sormaktan da kendisini alı koyamamıştır. Prof. Julian Lindley-French'e göre, Nükleer ve konvansiyonel silahların azaltılmasını isteyen Almanya ve diğer üye ülkeler, aslında NATO'nun temeline dinamit koymaktadırlar.

Batılı güçlerin Esad rejiminden kurtulmak istemesine, bu bağlamda Batının paralı askerleri durumunda olan bazı sözde 'Radikal İslamcılar' silahlandırmasına, kardeşi kardeşe kırdırmasına, ülkeyi yangın yerine çevirmelerine rağmen, NATO'nun böyle bir ortamda 5. Maddeyi uygulaması oldukça zordur.

5. Maddenin uygulanması, NATO içerisinde birliği sağlamak ve korumak yerine büyük çatlaklara sebep olmuştur ve bu çatlaklar gün geçtikçe genişlemektedir. Böyle bir ortamda NATO'nun 5. Maddeyi uygulaması mümkün değildir. Diğer taraftan Siyasi ve ekonomik problemler ABD'yi zayıflamış, stratejik düşünme ve davranma kabiliyetini sarsmıştır. Son yıllarda, NATO ülkeleri, borç krizi ve hızla küçülen askeri bütçeler gibi iki büyük problemle karşı kaşıya kalmıştır. Pentagon, önümüzdeki on yılda kesin olarak yarım trilyon dolara yakın, belki de daha fazla bir kesinti ile karşı karşıya kalacaktır. Amerika'nın burcu 16 Trilyon Dolara çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri de dahil olmak üzere hemen hemen her bir üye ülke bu problemi yaşamıştır. Atlantik İttifakı, ekonomik kriz, siyasi istikrarsızlık ve Asya'da yeni küresel güçlerin ortaya çıkışının doğurduğu baskıyla karşı karşıyadır.

ABD vatandaşlarının önemli bir bölümü ABD'nin NATO'nun dışında kalmasını istemeye başlamıştır. Ayrıca, ABD Kongresi'nin birçok üyesi, ABD'nin gelecekte Avrupa'da konvansiyonel veya nükleer silah bulundurmaya ve onun için fon ayırmaya ihtiyacı olmayacağını düşünmektedir. Son olarak, Libya savaşı acı bir gerçeği ortaya çıkarmıştır. ABD, küresel sorumluluklarını sınırlamak ve gerçekten de ulusal güvenliği için marjinal etkisi olan bölgelerde daha ölçülü bir rol için kendisini yeniden konumlandırmak istiyor.

NATO'nun geleceği Avrupa-Atlantik ilişkilerinin sağlamlığına bağlıdır, bu ilişkilerdeki herhangi bir zayıflama, İttifak için potansiyel bir 'Ölüm' demektir. Bugün, Avrupa ülkeleri, NATO harcamalarının yüzde %21 ini karşılamaktadır. Yalnız Polonya Gayri Safi Milli Hâsılanın %2 sinden bir az fazlasını askeri harcamalar için ayırmaktadır. Çek Cumhuriyeti ve Slovakya savunma bütçelerini yüzde bire düşürmüştür. Çekler zaten mevcut bütçe ile yurtdışına asker göndermelerinin son derece zor olacağını kabul ediyorlar. İngiltere askeri harcamaları önemli ölçüde azaltmıştır. Almanya, mecburi askerliği 10 yıl ertelemeyi düşünmektedir. Yunanistan, İspanya, Portekiz, İtalya ve diğer bazı Avrupa ülkelerinin ekonomik durumları ortadadır.

Joyner 'NATO'nun bu şartlar altında yeni bir savaşa girmeye karar vereceğini düşünmek çok da inandırıcı değildir' diyerek bu tür tartışmalara son noktayı koymuştur.

Diğer taraftan Henry Kissinger, dünya düzeninin temellerini sarsacağı gerekçesiyle Suriye'ye dış müdahaleye karşı olduğunu belirtmiştir.

Türkiye'deki bazı uzman ve kuruluşlar, zaten Türkiye'nin NATO'dan 5. Maddeyi uygulaması gibi bir talebi olmamıştır veya olmayacaktır diyebilirler ve haklıdırlar. Fakat Türkiye'nin böyle bir talebi olsa dahi sonuç değişmeyecektir çünkü NATO'nun bu tür bir isteği gerçekleştirecek gücü ve isteği de yoktur. Müttefiklerin amacı zaman kazanmak, dostlar alış-verişte görsün misali, elini taşın altına koymak yerine, demeçlerle Türkiye'nin yanında olduklarını göstermektedir.

Amerika'daki başkanlık ve kongre seçimleri, Suriye'ye bu aşamada silahlı müdahale ihtimalini bir hayli zayıflatmıştır. Bunun yanı sıra, Kasım ayından sonra, Libya fiyaskosunu mütakiben, BM Güvenlik Konseyi'nin, Suriye'ye silahlı müdahale yetkisi vermemesi kuvvetle muhtemeldir.

Suriye sokaklarında mahsum insanlar ölürken, Amerika ve müttefiklerinin ağzına su alarak sessiz kalması, hiç şüpheyle Batı dünyasının Arap dünyasında hızla zayıflayan imajına olumsuz etki yapacaktır. Amerika'nın şahsında Batının Arap Dünyasındaki imajı dibe vurmuş durumdadır.

Atlantik Konseyinin bazı askeri uzmanları, yükümlülüklerini yerine getirip Türkiye'ye yardım etmek yerine, Amerika'nın yerlerde sürünen imajını kurtarmak için yine 'Türkiye Kartına' başvurmayı teklif etmektedir.

Atlantik Konseyinin bazı askeri uzmanlarına göre, NATO'nun bu krizde alabileceği ilk muhtemel tedbirlerden birisi, Amerikan ya da Türk Hava Üsülerinden birisinde bir Komuta Kontrol merkezinin kurulması olabilir. Eğer Suriye'deki şartlar katliamı durdurmak için silahlı bir müdahaleyi kaçınılmaz hale getirirse, bir Komuta ve Kontrol merkezine sahip olmak yararlı olacaktır. Görev Gücünün başlangıçtaki misyonu, istihbarat, keşif, Suriye'de çatışmaları izleme ve insani yardımla sınırlanabilir. NATO kaynaklarıyla Türkiye'de mülteciler için kamplar inşa etmek ve Suriye'de çatışmalar devam ettiği sürece mültecileri korumak, ittifakın azmini ve gerekli olduğunu göstereceği gibi dünyanın dikkatini yeniden Suriye'deki vahşete çekerek, istifa etmesi için Esed üzerindeki Uluslararası baskıyı artıracaktır.

Aynı askeri uzmanlarına göre, İttifak üyeleri, insani yardım göndererek, Batılı değerler ve onun insanlığa karşı kolektif yükümlülüğü konusunda Arap dünyasına olumlu sinyaller verecektir. Suriye'deki acıyı hafifletmek için NATO'nun harekete geçmesi, Arapların Batı'ya karşı öfkesini bastırmaya ve Arap dünyasıyla faydalı ilişkiler kurmaya yardımcı olabilir. Birçok uzman, NATO'nun geleceğinin aslında onun misyonunu gerçekleştirme yeteneğine bağlı olduğu konusunda hemfikirdir. Eğer İttifak, böyle bir ortamda harekete geçmekte tereddüt ederse, sonunda mevcut başarısızlığının kalıcı olması kaçınılmaz olacaktır.

Türkiye'nin eski Amerikan Büyükelçisi Ross Wilson'ın da, 3 Ekim 2012'de, Atlantik Konseyinin Yayın Organında yer alan yazısında ifade ettiği gibi NATO müttefiklerinin Türkiye'ye desteği 'Demeçten' öteye gitmeyecektir.

Ross Wilson önümüzdeki günlerde, NATO liderleri, devlet ve hükümet başkanları, Avrupa Birliğine Üye ülkelerin büyükelçilerinin yanı sıra NATO Genel Sekreteri Fogh Rasmussen'in Türkiye'nin yanında olduklarına dair verecekleri güçlü demeçlerin, İttifakın güvenlik çıkarları açısından önemli olacağını vurgulamıştır. Ross Wilson'a göre, onlar, Suriye'nin sınır ihlallerini bir İttifak problemi olarak kabul edileceklerini açıkça ifade etmelidir. Bu da olayların kötüye gitmesinin engellenmesine yardımcı olacaktır. Ross Wilson Mevcut ortamda 5. Maddeyi gündeme getirmek için vaktin henüz çok erken olduğunu, Türkiye verilecek bu tür bir siyasi desteğin, şimdi İttifak'ın dayanışma içinde olduğunu göstermesi ve en önemlisi Türkiye'yi Batı ittifakı içerisinde tutmaması bakımından önemli olacağını ifade etmiştir.

Ross Wilson'un yazısından da anlaşıldığı gibi, Batı ittifakının tek amacı Türkiye'yi Batı ittifakı içerisinde tutmak ve onun başka yerlerde müttefik aramasına engel olmaktır. Zaten, anılan kurumların son demeçleri, onların Ross Wilson'un tavsiyelerine harfiyen uyduklarını açıkça göstermektedir. Yani söz konusu kurumlar, Türkiye'nin yanında olduklarına dair demeç vermekten öteye gitmemişlerdir, gelişmeler demeç vermekten öteye de gitmeyeceklerini göstermektedir.

Bu durumda Türkiye kendi göbeğini kendisi kesmek durumunda kalacaktır. Türkiye, Suriye meselesinde yalnız bırakılmıştır. Türkiye, problemin çözümü konusunda yalnız kendi gücü ve imkanlarına güvenmek zorundadır. Problemleri kendi imkanlarıyla çözecektir.

Uluslararası ilişkilerde her şeyin karşılıklı çıkar ilişkisine dayalı olduğunu, karşılıklı anlaşmalar imzalasanız dahi, siz istemedikçe ve şartları zorlamadıkça, ilerleme kaydetmenin kolay olmadığını da hatırlatmak istiyorum. NATO'nun, Suriye'deki olayların oluşturduğu tehdit ve tehlikeler de dahil, yıllardır büyük bir terör belasıyla karşı karşıya olan üyesi Türkiye'ye karşı 5. Maddeyi işletmemesi ve gerekli desteği vermemesi de buna güzel bir misaldir.

Şurası bir gerçek ki, Türkiye olmadan Batılı güçlerin stratejik önemi haiz Orta Doğu, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'da başarılı olması oldukça zordur. Afganistan ve Irak buna güzel bir misaldir. Amerika ve Batı İttifakı, Soğuk Savaş döneminde olduğundan daha fazla Türkiye'nin destek ve yardımına ihtiyacı vardır. Irak ve Afganistan'ın işgali, Irak'a demokrasi getireceğiz bahanesiyle milyonlarca sivilin öldürülmesi ve Libya'da olanlar, Amerika'nın imajına büyük darbe vurmuştur.

Sovyetler Birliği dağıldığı zaman Hakim Güçler, Türkiye'nin sınırlı ekonomik kalkınmasına izin vermişti. Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Balkanlarda meydana gelen değişikliklere paralel olarak şimdi bölgesel ve küresel anlamda Türkiye'ye yeni bir rol ve statü verme girişimleriyle karşı karşıyayız. Türkiye'ye yeni küresel ve bölgesel roller verilirken, yarın Mısır, Suudi Arabistan veya Katar gibi ülkelerin bölgede Türkiye'ye rakip olarak ortaya çıkması sürpriz olmamalıdır. Unutmamak gerekir ki, hâkim güçler bir ülkenin önünü açarken, onu kontrol edecek diğer ülkeleri de meydana sürmektedir.

Önümüzdeki beş ila on yıl içerisinde, yeniden güç dağılımıyla ilgili dünyada ve Avrupa'da devrim niteliğinde önemli gelişmeler olacaktır. Bakalım Türkiye bu gelişmelerin neresinde yer alacaktır.

-0-